

VA-FAKTA

Kommunundersökning I juli 2016

Sveriges VA-chefer om kommunernas VA-system

OM UNDERSÖKNINGEN

Om undersökningen

- Undersökningen genomfördes i maj-juni 2016 av United Minds på uppdrag av VA-fakta.
- Databesamlingen genomfördes via telefonintervjuer. Fältperioden sträckte sig under perioden 17 maj - 3 juni.
- Rapporten är baserad på svaren från 121 respondenter/kommuner.
 - Urvalet utgjordes av VA-chefer eller motsvarande funktion i Sveriges samtliga 290 kommuner.
 - I de fall då den initiala intervjupersonen ansett att någon annan inom organisationen har varit mer lämpad att besvara frågorna så har intervjun genomförts med den person/roll som då hänvisats till.
 - Svarsfrekvensen är 42% vilket bedöms som god.

Om respondenterna

Geografiskt läge

	(Faktisk fördelning)	
Norrland	22% (19%)	27 kommuner
Svealand	31% (33%)	38 kommuner
Götaland	46% (48%)	56 kommuner

Befolkningstäthet

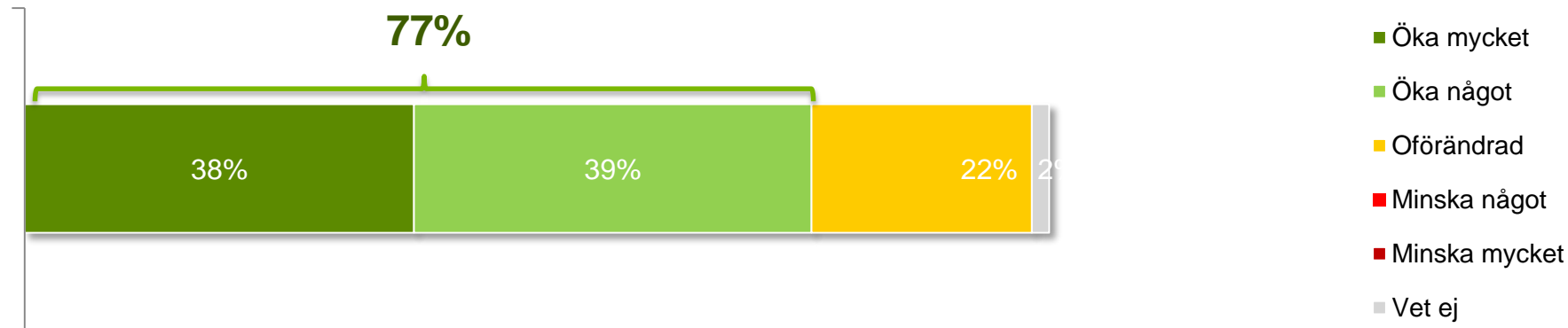
Låg	41 kommuner	(0,23-14,87 inv./km ²)
Medel	40 kommuner	(15,70-37,73 inv./km ²)
Hög	40 kommuner	(40,21-5351,21 inv./km ²)

*Uppdelningen är gjord genom att deltagande kommuner sorterats efter befolkningstäthet och därefter delats in i tre till antalet lika stora grupper.

FÖRNYELSETAKT OCH VA-TAXA

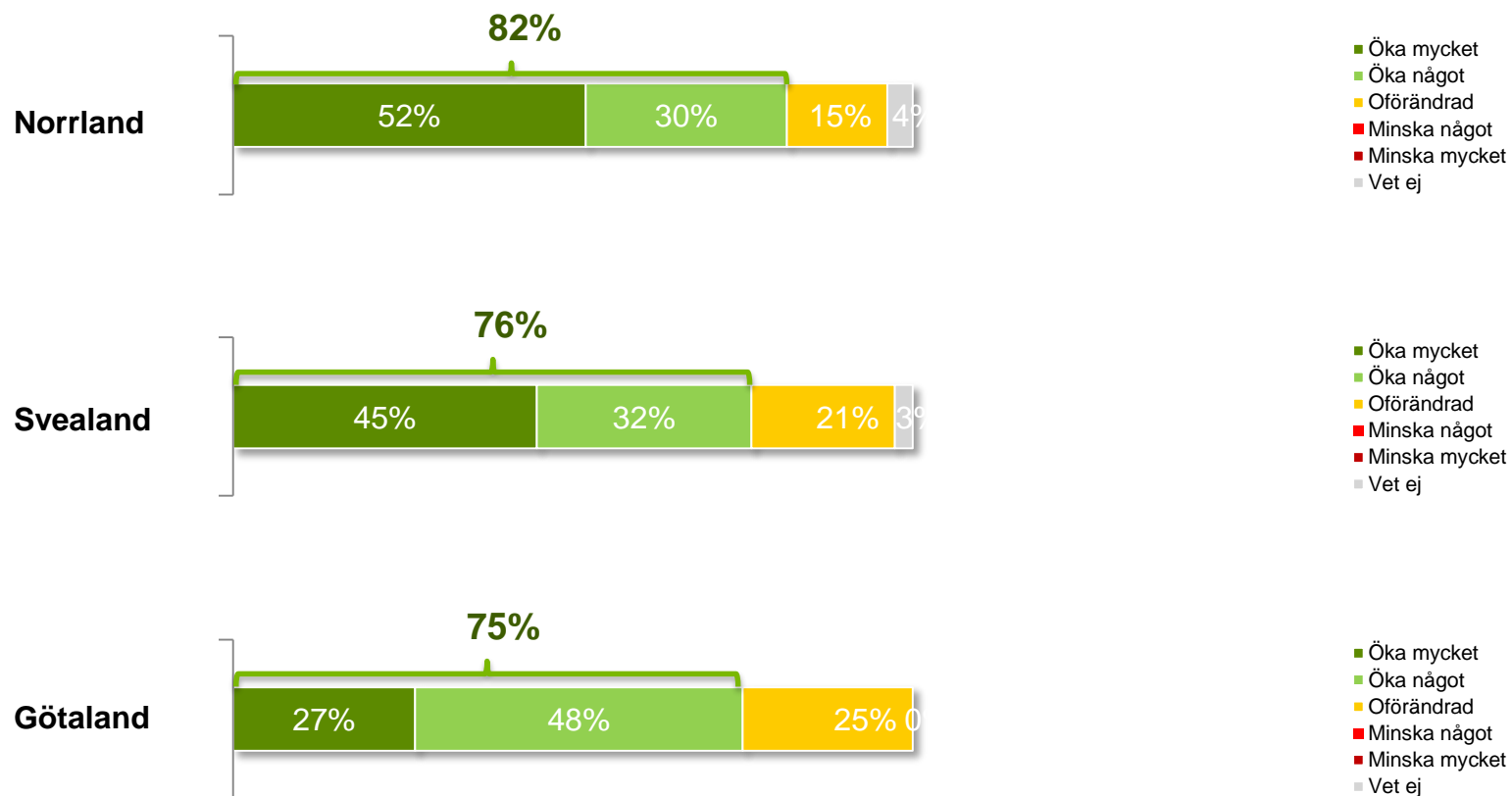
3 av 4 VA-chefer anser att förnyelsetakten bör öka

77 % av de tillfrågade VA-cheferna anser att förnyelsetakten i kommunens VA-system bör öka de kommande fem åren.

Anser du att förnyelsetakten i VA-systemet i din kommun bör öka, minska eller vara oförändrad de närmsta fem åren? n=121

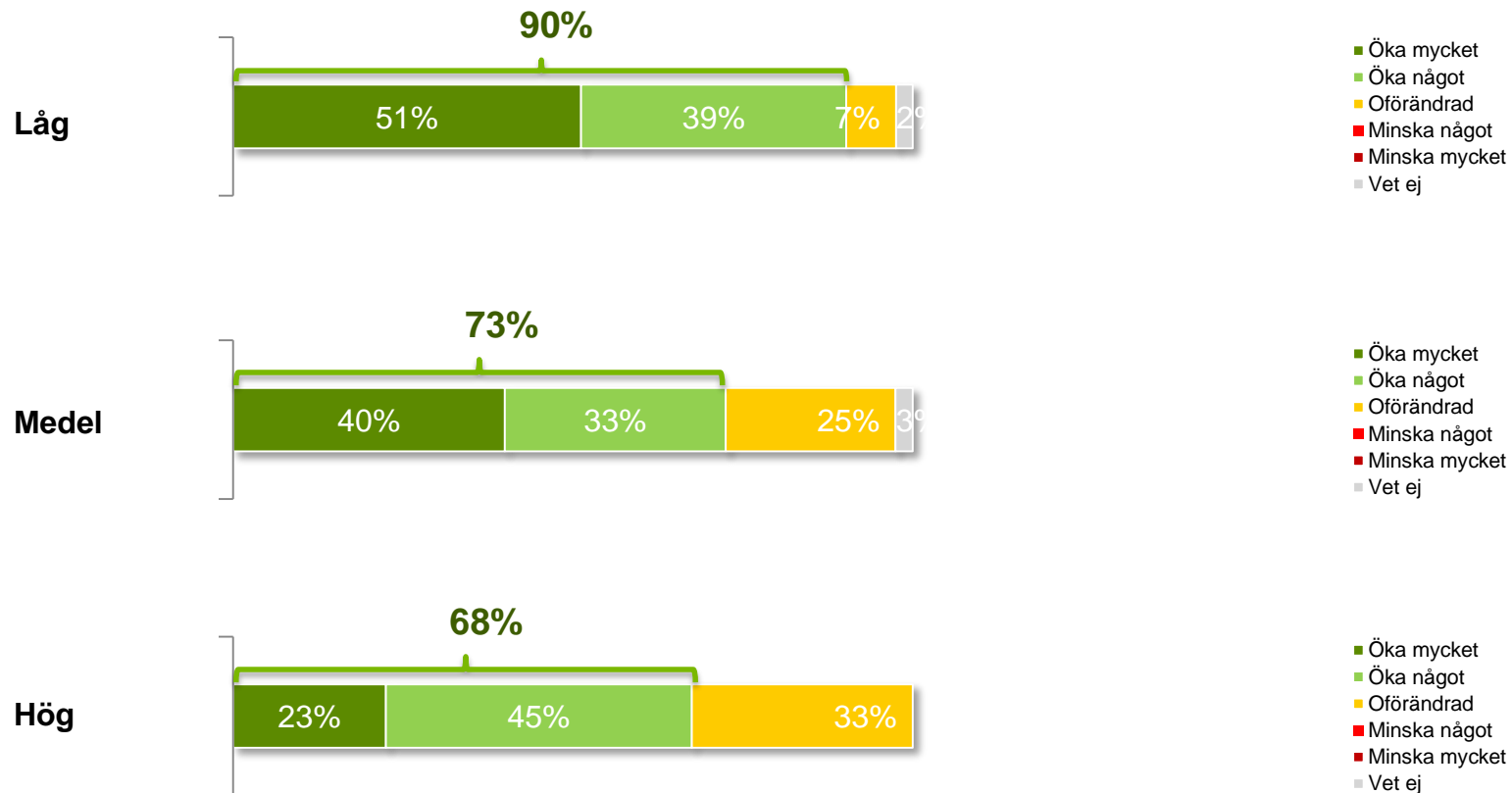
Synen på förnyelsetakten i olika landsdelar

Anser du att förnyelsetakten i VA-systemet i din kommun bör öka, minska eller vara oförändrad de närmsta fem åren?

n=38/27/56 (Norrland, Svealand, Götaland)

Synen på förnyelsetakten utifrån kommuners befolkningstäthet

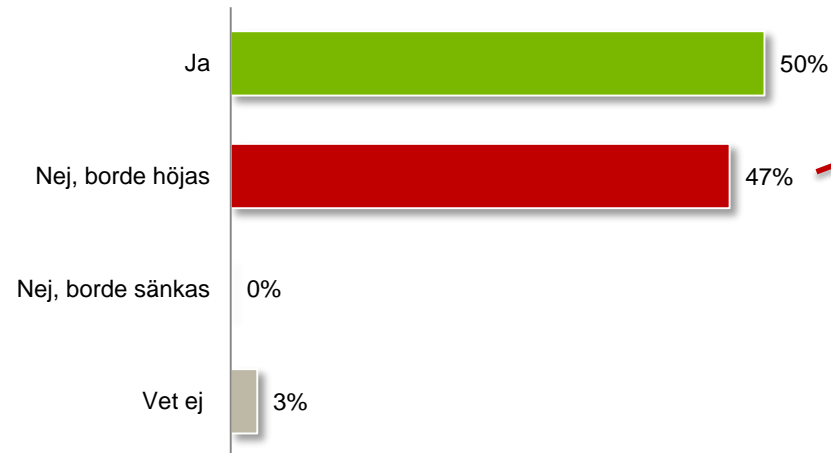

Anser du att förnyelsetakten i VA-systemet i din kommun bör öka, minska eller vara oförändrad de närmsta fem åren?

n=41/40/40 (låg, medel, hög)

Hälften anser att VA-taxan borde höjas för att möta behoven

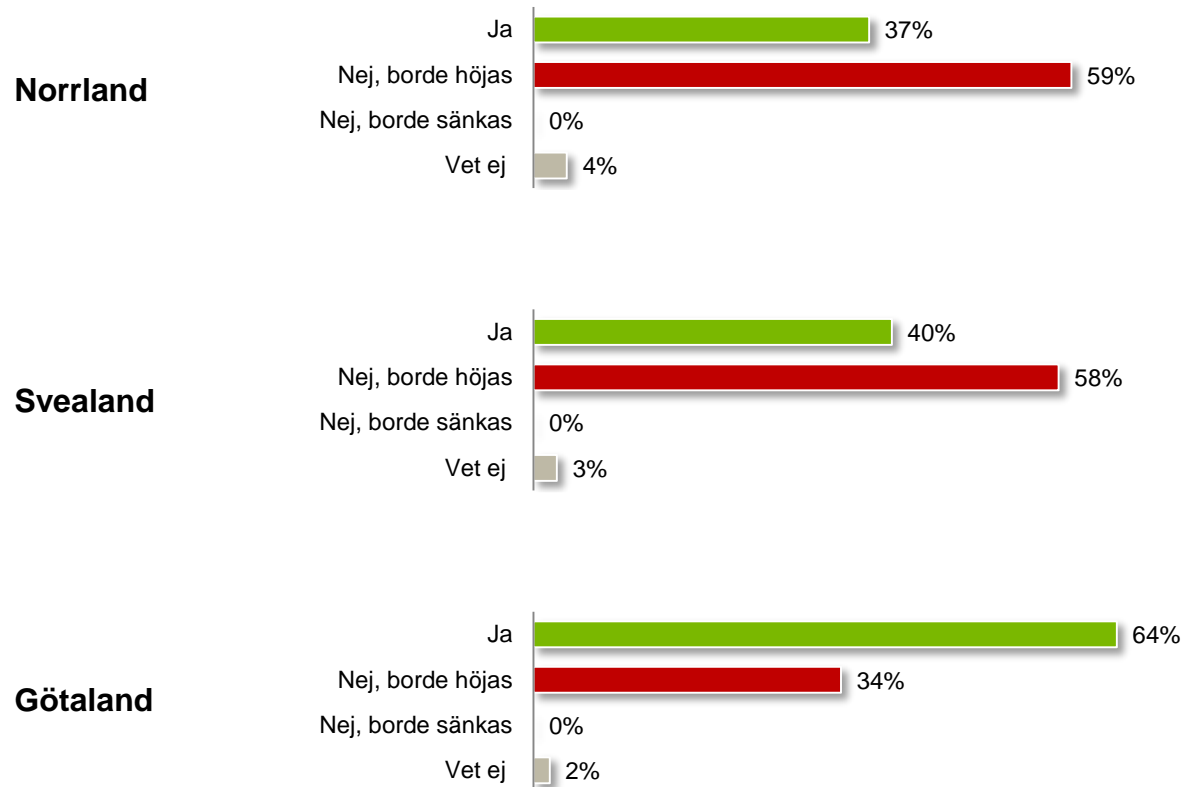
50 % bedömer att dagens VA-taxa ligger på en rimlig nivå i förhållande till investerings- och underhållsbehovet. 47 % anser att VA-taxan borde höjas.

Totalt svarade 68 st. VA-chefer att VA-taxan borde höjas. Av dessa angav 39 st. en specifik procentsats för hur stor höjning som krävs för att täcka investerings- och underhållsbehovet. (29 svarade vet ej).

Intervall: 2-60%
Medelvärde: 16%
Medianvärde: 10%

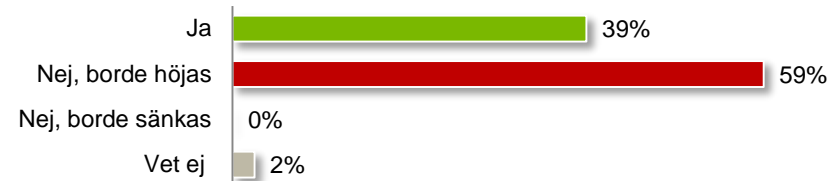
Bedömning av VA-taxans nivå i olika landsdelar

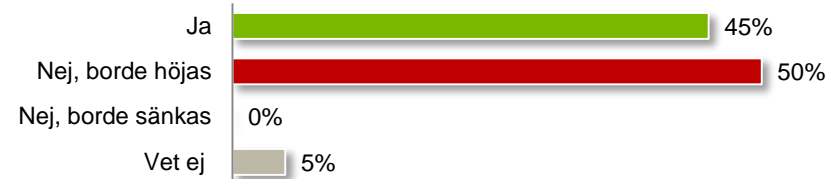
En majoritet av VA-chefer i Götaland anser att VA-taxan ligger på en rimlig nivå. I Norrland och Svealand anser majoriteten att VA-taxan borde höjas.

Bedömning av VA-taxans nivå utifrån kommuners befolkningstäthet

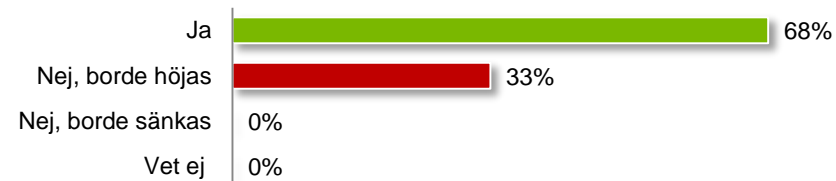
Låg

Medel

Hög

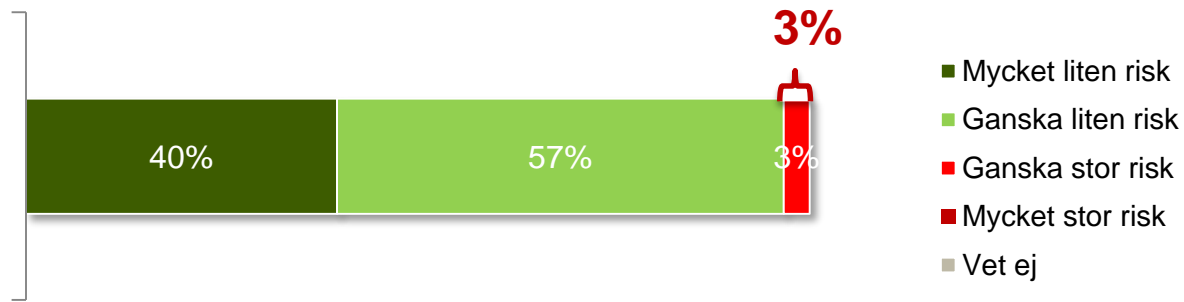
I kommuner med hög befolkningstäthet anser VA-cheferna i högst utsträckning att VA-taxan ligger på en rimlig nivå.

I förhållande till investerings- och underhållsbehovet åren framöver, anser du att VA-taxan i din kommun ligger på en rimlig nivå?
n=41/40/40 (låg, medel, hög)

RISKBEDÖMNING

Endast 3% bedömer risken för förorenat vatten som stor

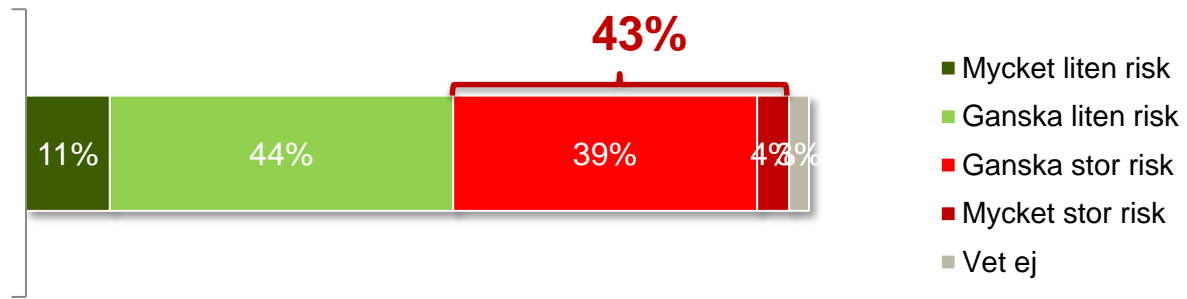
Risk för förorenat vatten de närmsta fem åren, till följd av brister i VA-systemet:

De närmsta fem åren, hur stor eller liten risk är det enligt dig att följande inträffar i kommunen till följd av brister i VA-systemet? n=121

Drygt 2 av 5 bedömer risken för översvämningar som stor

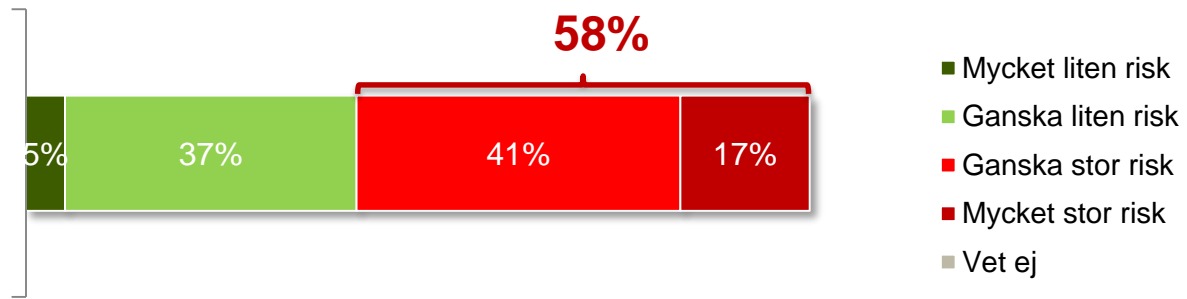
Risk för översvämningar de närmsta fem åren, till följd av brister i VA-systemet:

De närmsta fem åren, hur stor eller liten risk är det enligt dig att följande inträffar i kommunen till följd av brister i VA-systemet? n=121

Knappt 3 av 5 bedömer risken för driftavbrott som stor

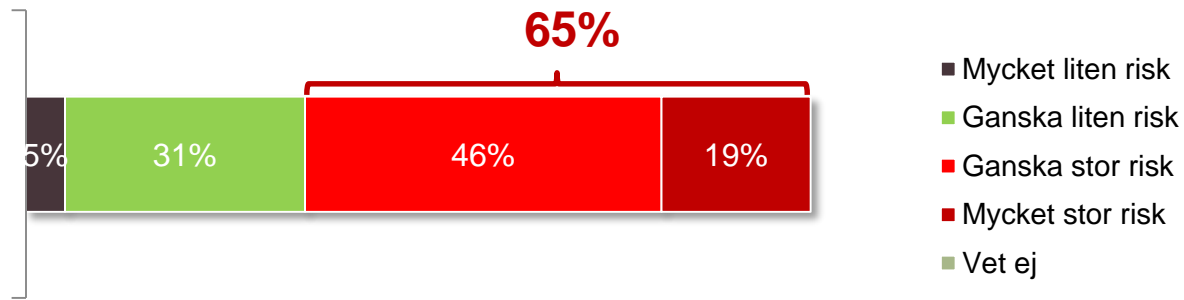
Risk för driftavbrott de närmsta fem åren, till följd av brister i VA-systemet:

De närmsta fem åren, hur stor eller liten risk är det enligt dig att följande inträffar i kommunen till följd av brister i VA-systemet? n=121

2 av 3 bedömer risken för stopp i avloppsledningar som stor

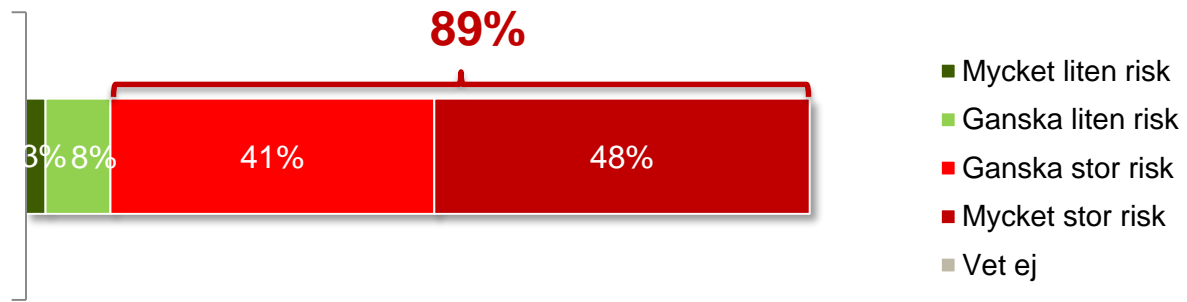
Risk för stopp i avloppsledningar de närmsta fem åren, till följd av brister i VA-systemet:

De närmsta fem åren, hur stor eller liten risk är det enligt dig att följande inträffar i kommunen till följd av brister i VA-systemet? n=121

9 av 10 bedömer att risken för inläckage i nätet är stor

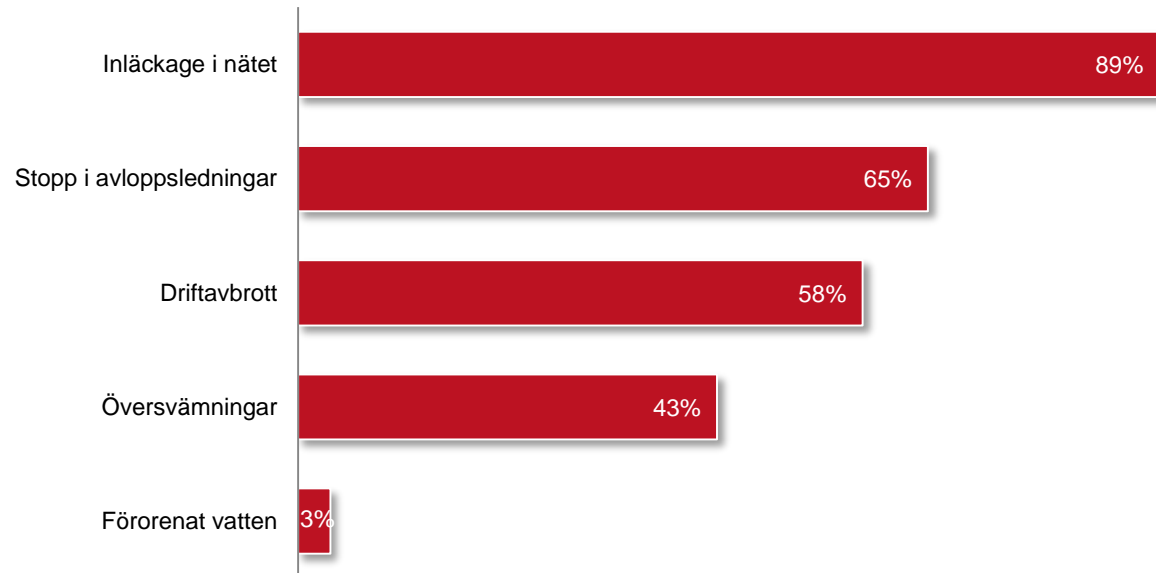
Risk för inläckage i nätet de närmsta fem åren, till följd av brister i VA-systemet:

De närmsta fem åren, hur stor eller liten risk är det enligt dig att följande inträffar i kommunen till följd av brister i VA-systemet? n=121

Sammanfattning av riskbedömning

Andel som bedömer att det föreligger *ganska* eller *mycket stor risk* att följande ska inträffa de kommande fem åren, till följd av brister i VA-systemet:

Av de undersökta effekterna är det inläckage i nätet som bedöms vara den mest överhängande risken utifrån de brister som finns i nuvarande VA-system.

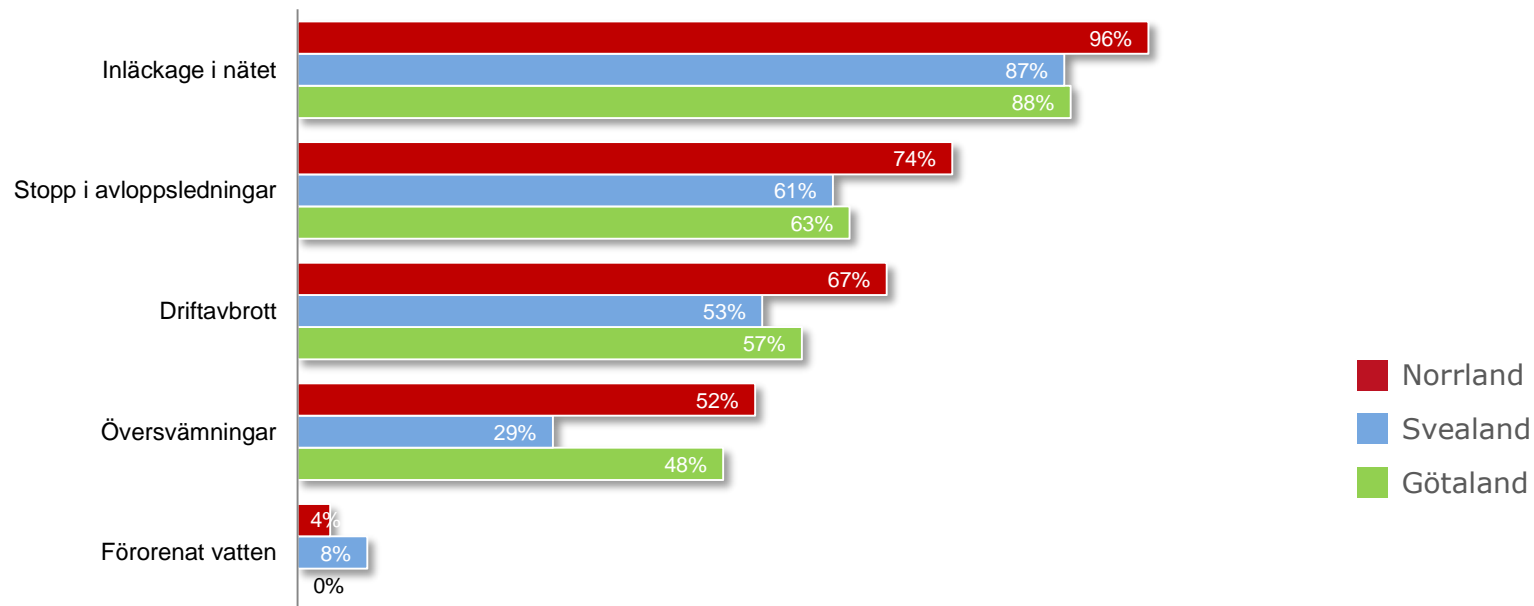
Över hälften av VA-cheferna anser att bristerna kan komma att föranleda stopp i avloppsledningar och driftavbrott.

Drygt 2 av 5 bedömer att det finns en stor risk för översvämningar till följd av de brister som råder, medan bara 3% ser en stor risk för förorenat vatten.

De närmsta fem åren, hur stor eller liten risk är det enligt dig att följande inträffar i kommunen till följd av brister i VA-systemet? n=121

Riskbedömning i olika landsdelar

Andel i respektive landsdel som bedömer att det föreligger *ganska* eller *mycket stor risk* att följande ska inträffa de kommande fem åren, till följd av brister i VA-systemet:

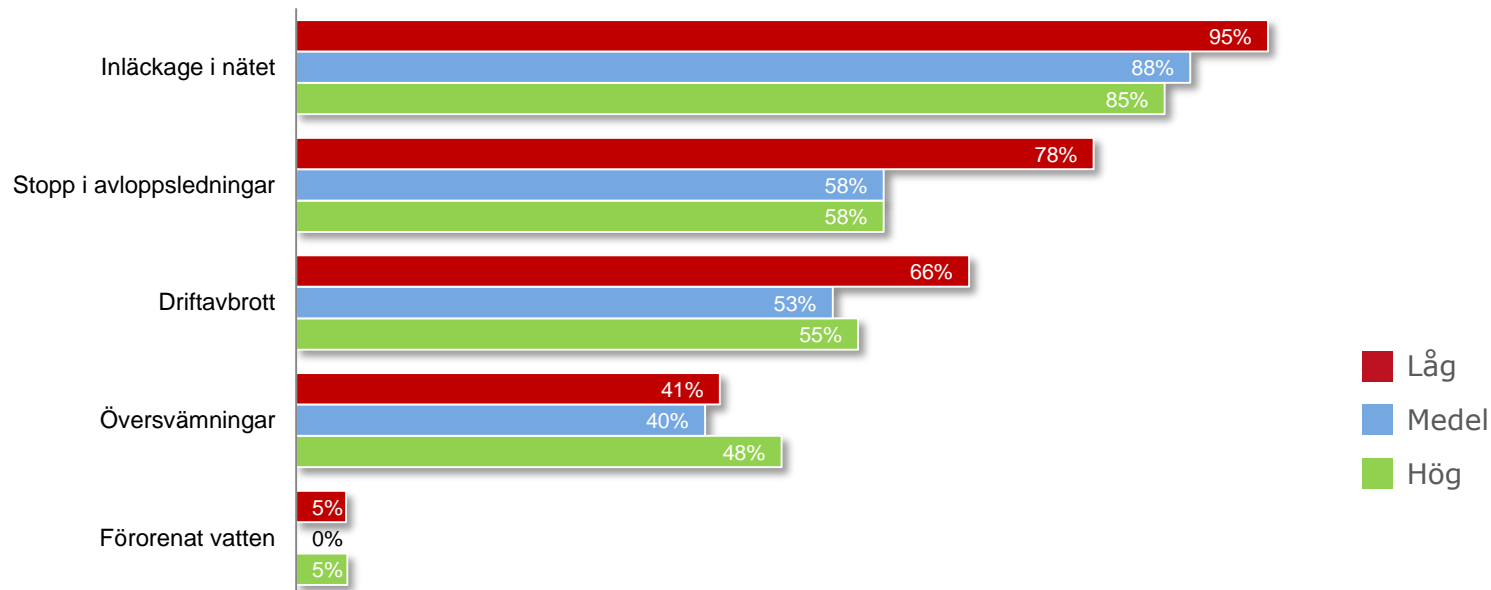
VA-chefer i Norrländska kommuner värderar risken för samtliga effekter, förutom förorenat vatten, högre än vad man gör i Svealand och Götaland.

Översvämningensrisken bedöms som lägst i Svealand.

De närmsta fem åren, hur stor eller liten risk är det enligt dig att följande inträffar i kommunen till följd av brister i VA-systemet?
n=38/27/56 (Norrland, Svealand, Götaland)

Riskbedömning utifrån kommuners befolkningstäthet

Andel utifrån kommuners befolkningstäthet som bedömer att det föreligger *ganska* eller *mycket stor risk* att följande ska inträffa de kommande fem åren, till följd av brister i VA-systemet:

VA-chefer i kommuner med låg befolkningstäthet värderar risken för samtliga effekter högre än övriga, med undantaget översvämningar.

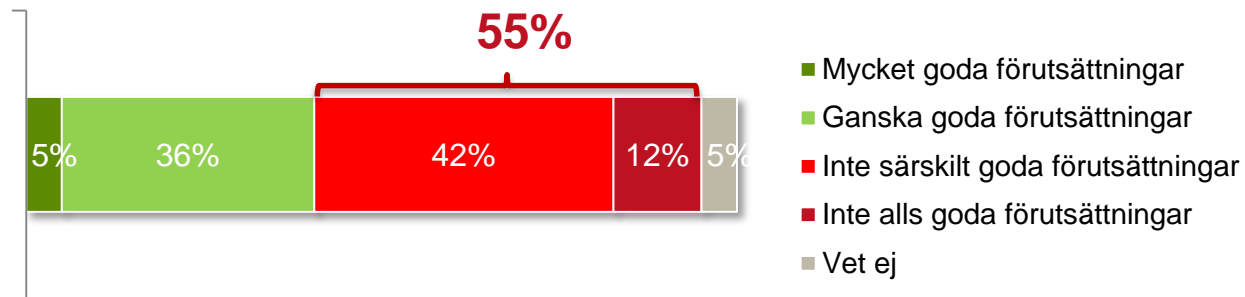
Översvämningensrisken bedöms som högst i kommuner med hög befolkningstäthet.

De närmsta fem åren, hur stor eller liten risk är det enligt dig att följande inträffar i kommunen till följd av brister i VA-systemet?
n=41/40/40 (låg, medel, hög)

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR HANTERING AV 100-ÅRSREGN

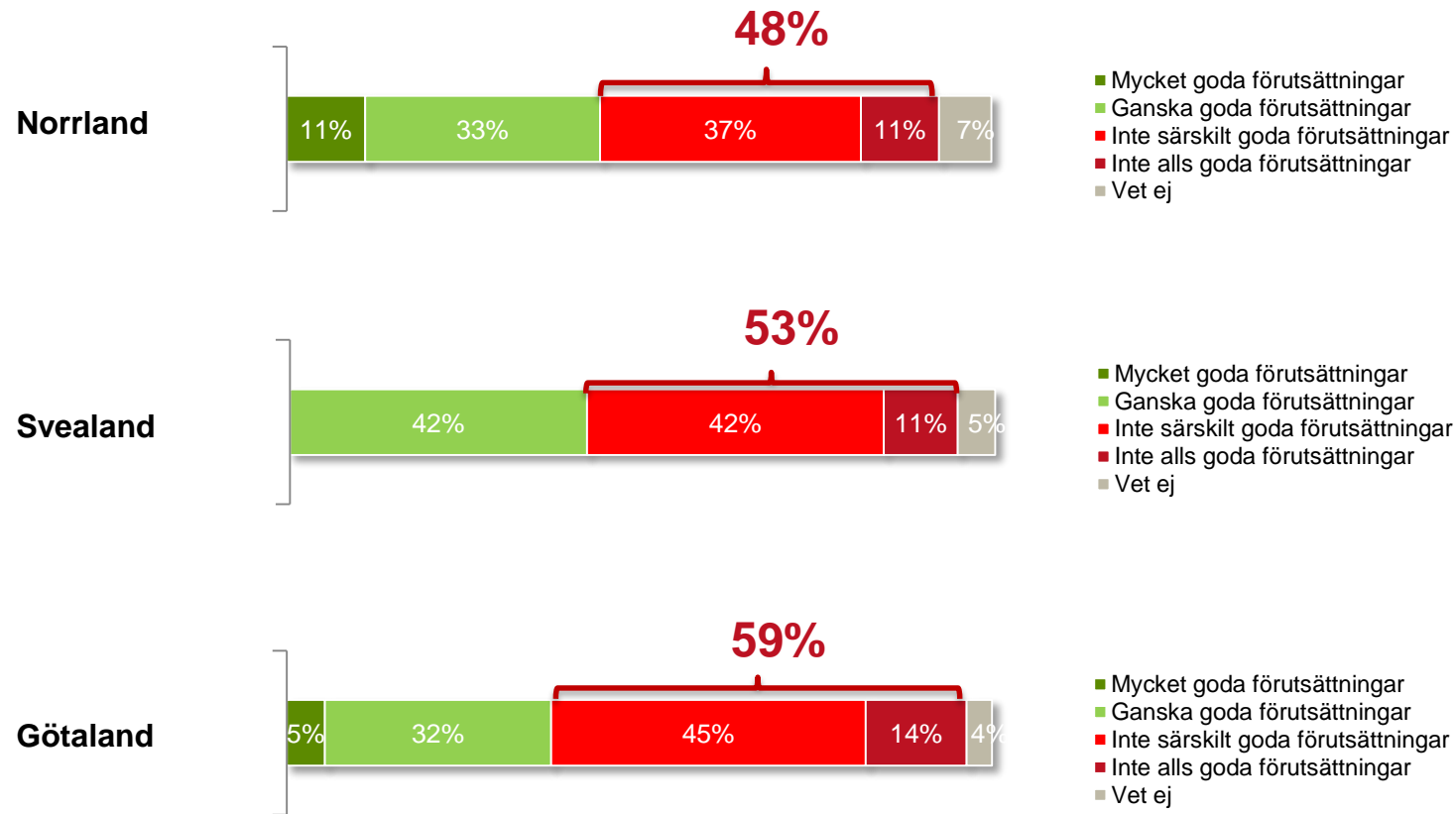
Över hälften av kommunerna inte rustade för 100-årsregn

Drygt varannan VA-chef uppger att kommunen inte har förutsättningar att klara ett 100-årsregn utan översvämningar med betydande materiell skada som följd.

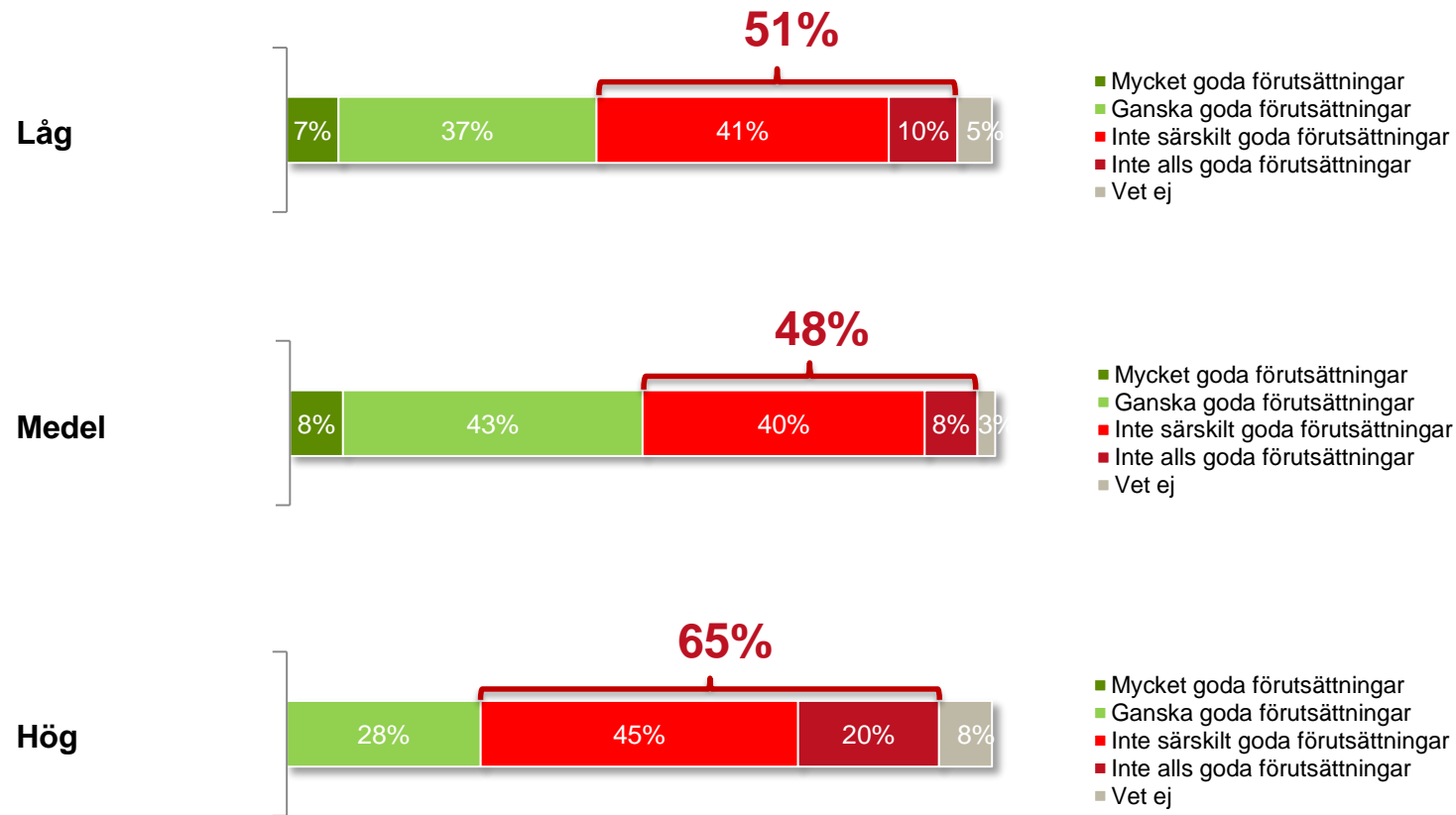
Hur bedömer du din kommuns förutsättningar att i dagsläget klara ett hundraårsregn utan att drabbas av översvämningar med betydande materiell skada som följd? n=121

Rustning för 100-årsregn i olika landsdelar

Hur bedömer du din kommuns förutsättningar att i dagsläget klara ett hundraårsregn utan att drabbas av översvämningar med betydande materiell skada som följd? n=38/27/56 (Norrland, Svealand, Götaland)

Rustning för 100-årsregn utifrån kommuners befolkningstäthet

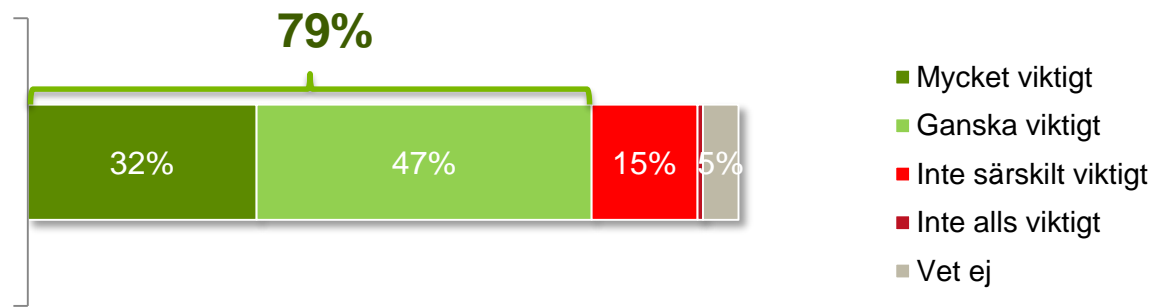

Hur bedömer du din kommuns förutsättningar att i dagsläget klara ett hundraårsregn utan att drabbas av översvämningar med betydande materiell skada som följd? n=41/40/40 (låg, medel, hög)

ÖNSKADE ÅTGÄRDER

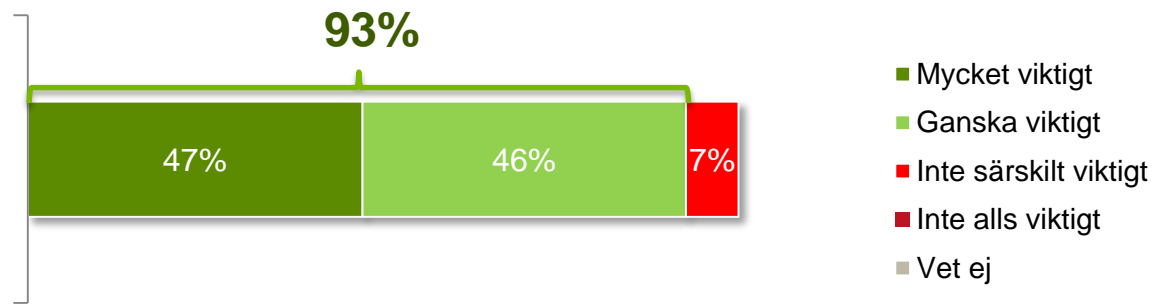
4 av 5 vill se ett tydliggörande av det nationella samordningsansvaret för VA-infrastrukturen

Att det nationella samordningsansvaret för VA-infrastrukturen tydliggörs

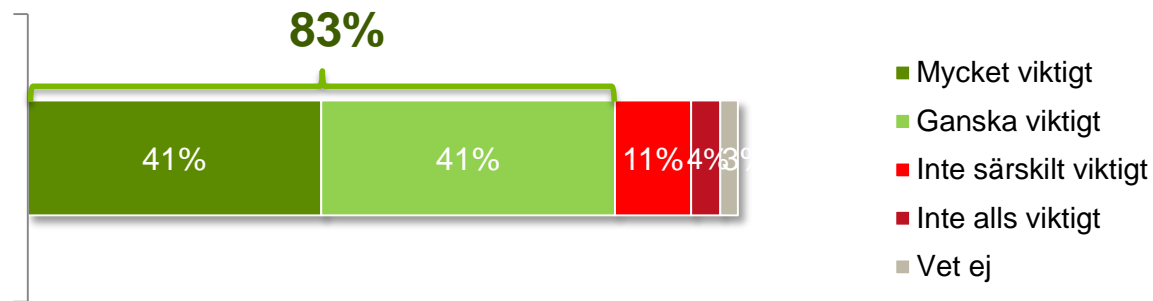
Nästan samtliga efterfrågar en ökad mellankommunal samverkan kring VA

Att den mellankommunala samverkan kring VA ökar

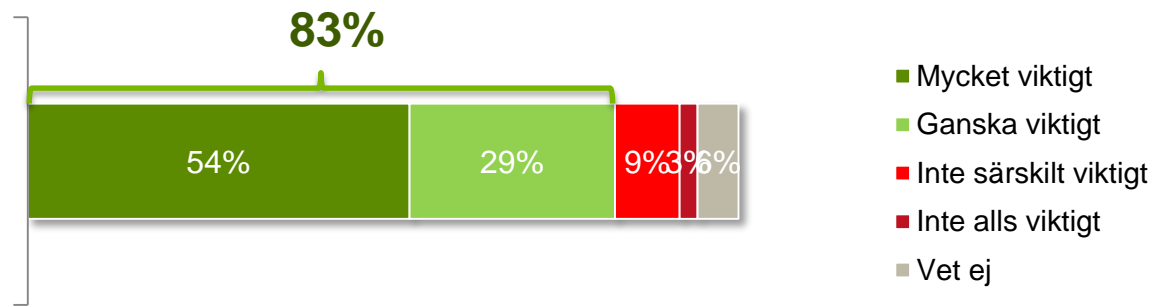
5 av 6 tycker att det är viktigt att samtliga kommuner tar fram en förnyelse- och klimatanpassningsplan

Att det blir obligatoriskt för samtliga kommuner att ta fram en förnyelse- och klimatanpassningsplan för VA

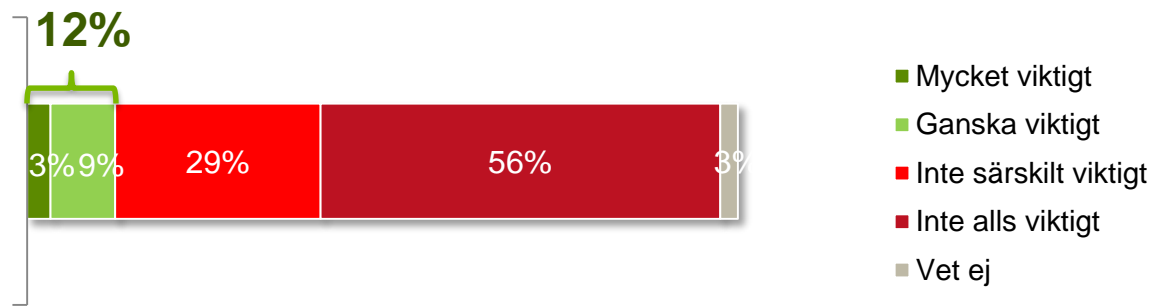
5 av 6 tycker att det är viktigt att de statliga anslagen till kommunernas VA-verksamhet ökar

Att de statliga anslagen till kommunal VA-verksamhet ökar

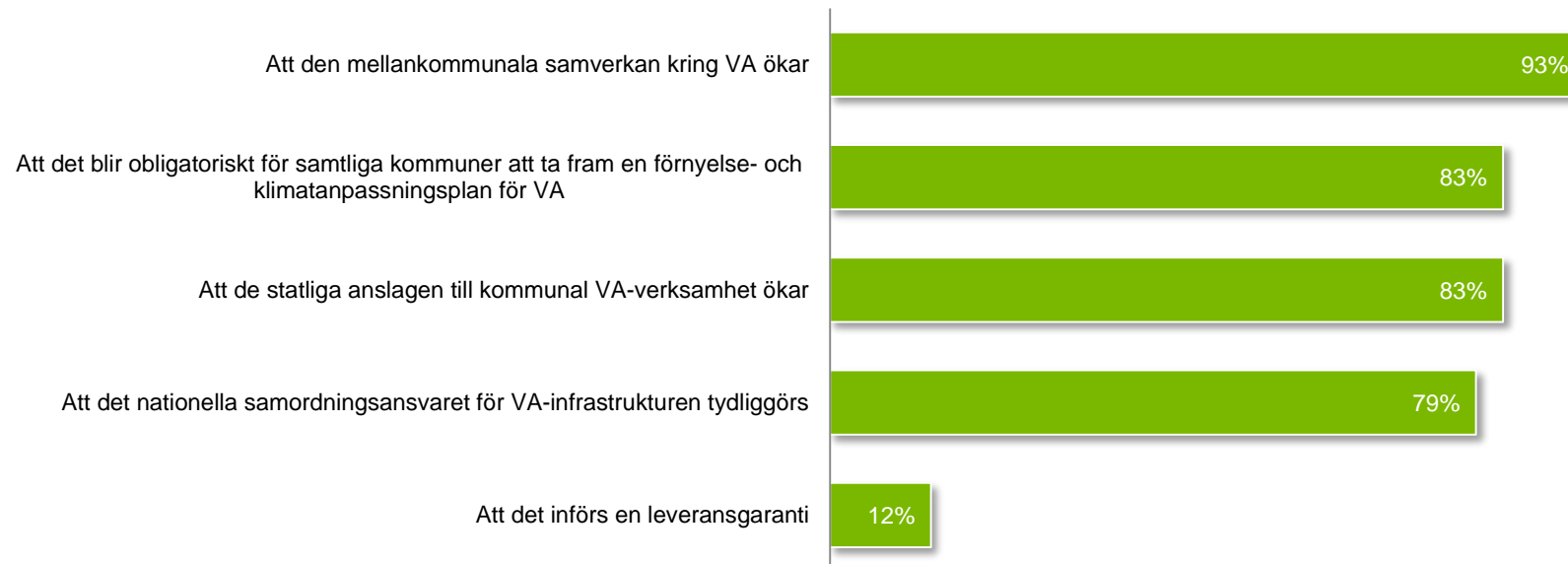
Drygt 1 av 10 efterfrågar införande av leveransgaranti

Att det införs en leveransgaranti, d.v.s. att man får betala vite vid längre leveransavbrott, d.v.s. över 24 timmar

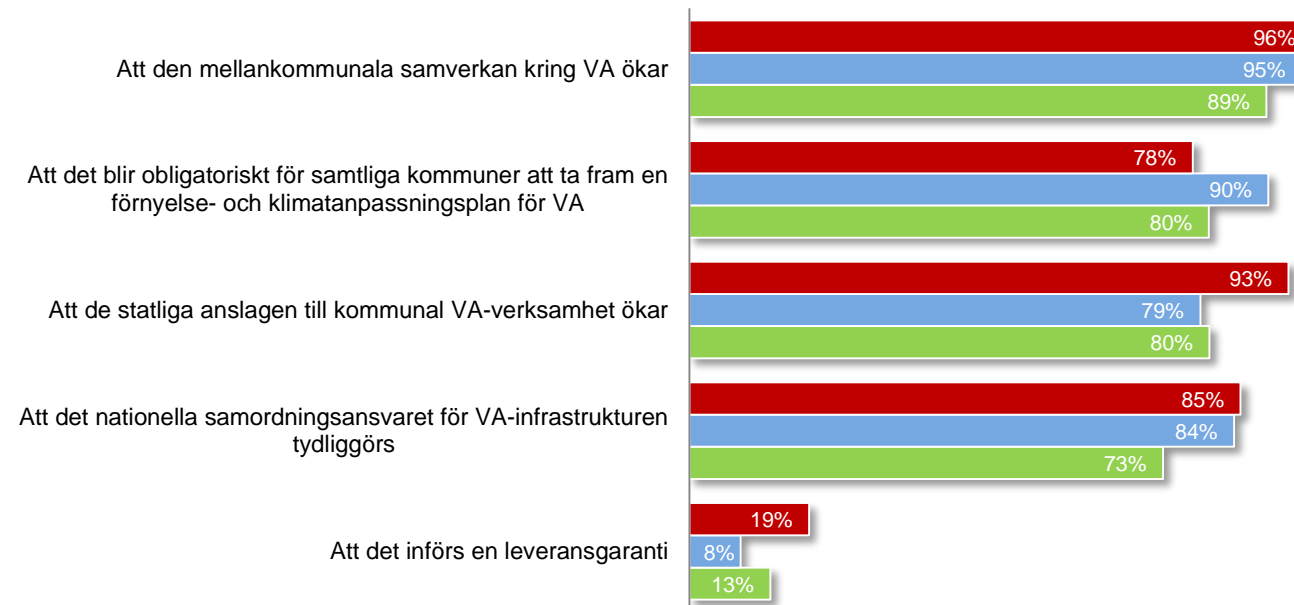
Sammanfattning av åtgärder

Andel som bedömer att det är *ganska* eller *mycket viktigt* med följande åtgärder:

Värdering av åtgärder i olika landsdelar

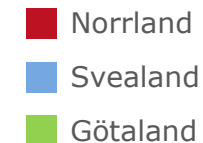
Andel som bedömer att det är *ganska* eller *mycket viktigt* med följande åtgärder:

Små skillnader mellan landsdelar i synen på de olika åtgärderna. Dock:

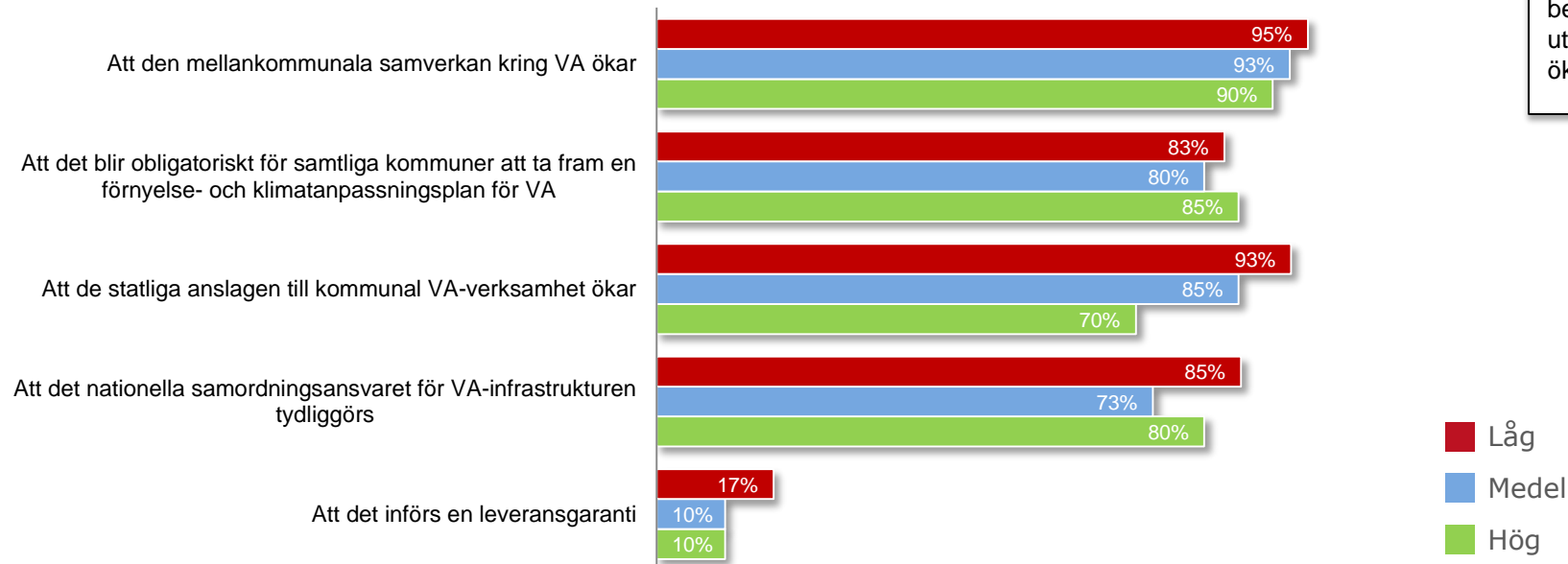
Ökade statliga anslag tenderar att värderas som viktigast i Norrlandskommunerna. Obligatoriska förnyelse- och klimatanpassningsplaner för VA tenderar att värderas som viktigast i kommuner i Svealand.

VA-chefer i Götaland anser att tydliggörandet av det nationella samordningsansvaret är något mindre viktigt än i övriga landsdelar.

Värdering av åtgärder utifrån kommuners befolkningstäthet

Andel som bedömer att det är *ganska* eller *mycket viktigt* med följande åtgärder:

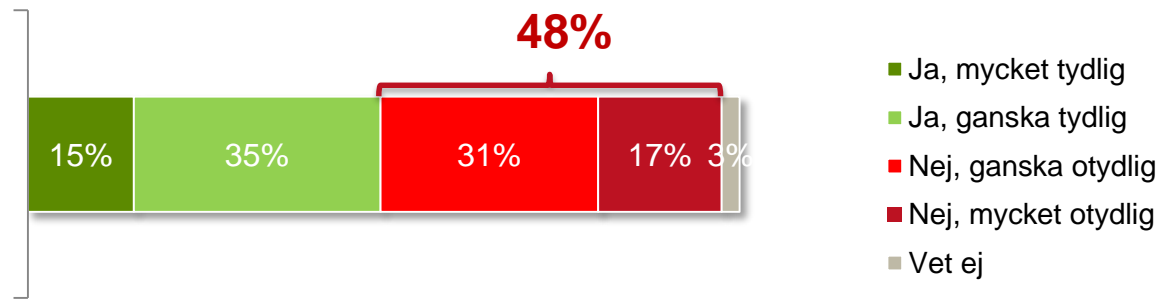
Små skillnader mellan kommuner med låg respektive hög befolkningstäthet i synen på de olika åtgärderna. Dock:

VA-chefer i kommuner med låg befolkningstäthet vill i högst utsträckning se att de statliga anslagen ökar.

VÄRDERING AV POLITISK STRATEGI FÖR DRICKSVATTNET

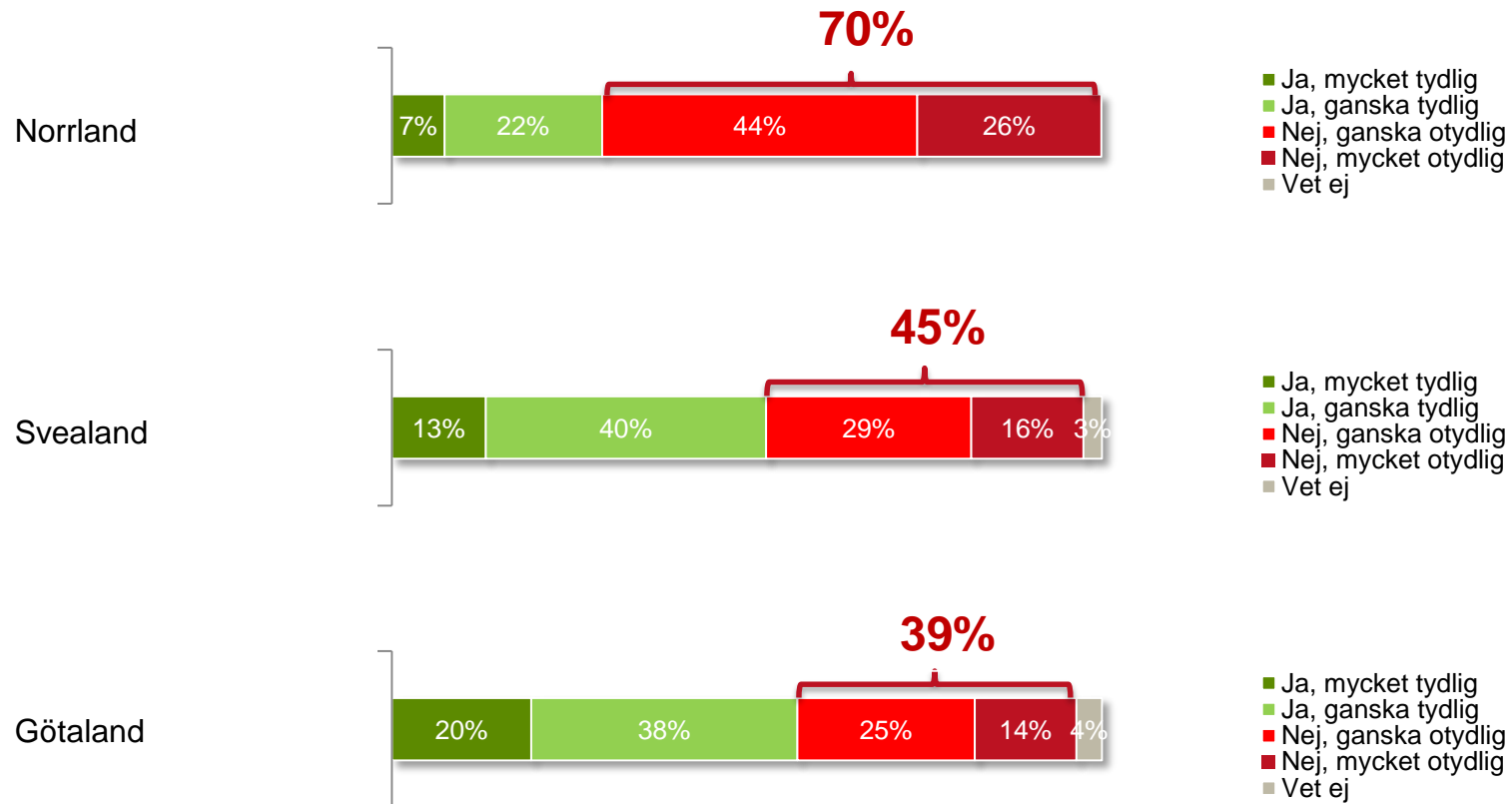
Hälften saknar en tydlig strategi från politiskt håll för underhållet av VA-systemet

48% av VA-cheferna anser att det från politiskt håll i kommunen saknas en tydlig strategi för underhållet av VA-systemet, som i sin tur säkrar en långsiktig och hållbar försörjning av dricksvatten.

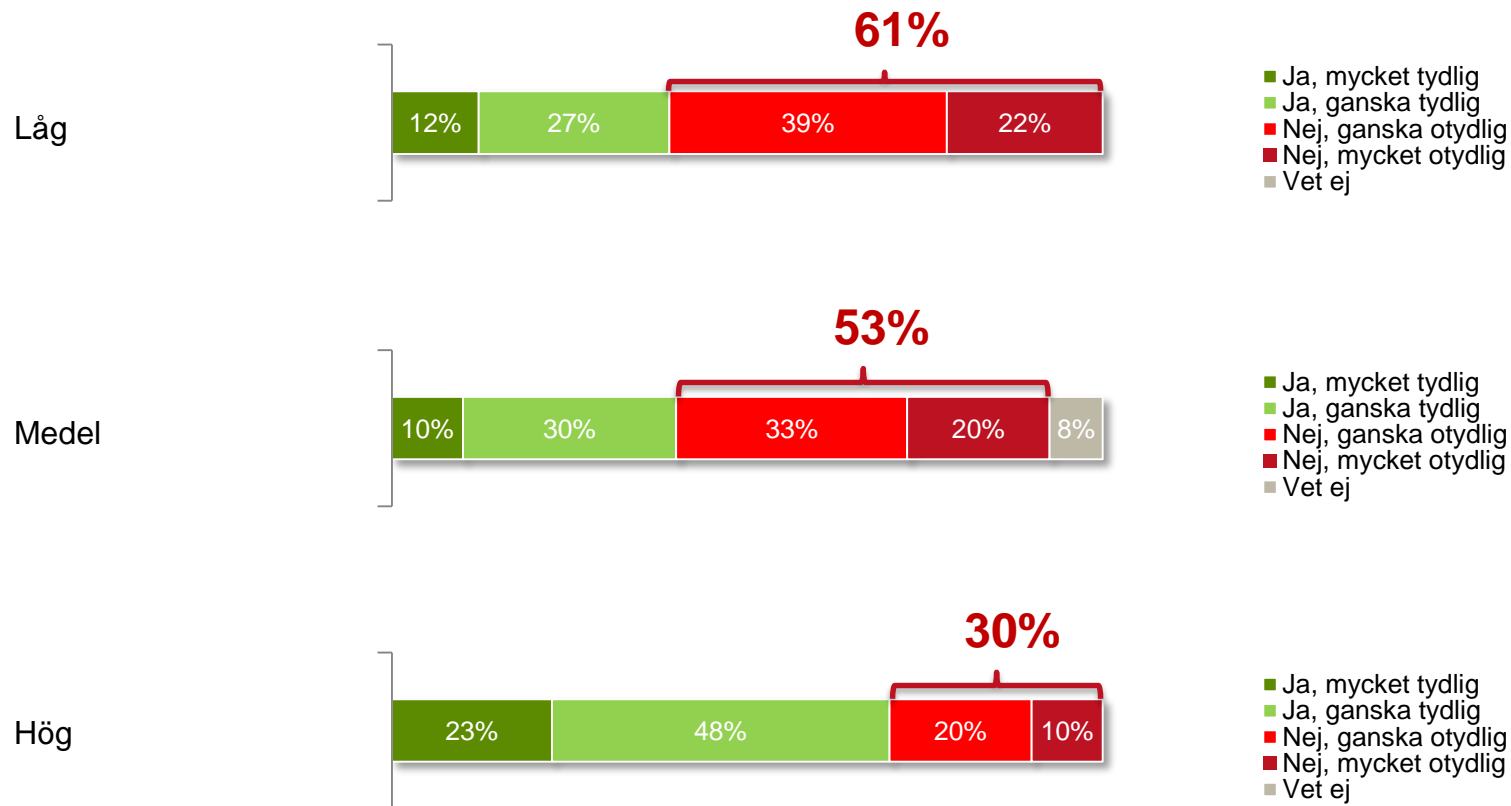
Anser du att det från politiskt håll i din kommun finns en tydlig strategi för underhållet av VA-systemet, så att kommunen kan säkra en långsiktigt hållbar försörjning av dricksvatten? n=121

Värdering av VA-strategins tydlighet i olika landsdelar

Anser du att det från politiskt håll i din kommun finns en tydlig strategi för underhållet av VA-systemet, så att kommunen kan säkra en långsiktig hållbar försörjning av dricksvatten? n=38/27/56 (Norrland, Svealand, Götaland)

Värdering av VA-strategins tydlighet utifrån kommuners befolkningstäthet

Anser du att det från politiskt håll i din kommun finns en tydlig strategi för underhållet av VA-systemet, så att kommunen kan säkra en långsiktig hållbar försörjning av dricksvatten? n=41/40/40 (låg, medel, hög)

SAMMANFATTNING OCH SLUTSATSER

Sammanfattning

- 3 av 4 VA-chefer anser att förnysetakten i kommunens VA-system bör öka de kommande fem åren.
 - Framförallt anser VA-chefer i Norrlandskommunerna och generellt i kommuner med låg befolkningstäthet att förnysetakten behöver öka.
- Hälften av de tillfrågade VA-cheferna anser att VA-taxan behöver höjas från nuvarande nivå för att täcka investerings- och underhållsbehovet.
 - Bland de som anger en specifik procentsats för hur mycket kommunens VA-taxa bör öka så är genomsnittet en höjning med 16 %.
 - Kommuner i Norrland och Svealand anger i högre grad att VA-taxan behöver öka, jämfört med svarande kommuner i Götaland. Samma mönster gäller utifrån kommunens befolkningstäthet: Kommuner med låg befolkningstäthet eller på medelnivå efterfrågar i större utsträckning höjd VA-taxa än de med hög befolkningstäthet.
- Utifrån de brister som finns i kommunernas VA-system idag gör VA-chefer bedömningen att det föreligger risk för att en rad oönskade effekter ska inträffa åren framöver.
 - Främst handlar det om inläckage i nätet, stopp i avloppsledningar och driftavbrott. Drygt 2 av 5 VA-chefer bedömer att det föreligger risk för översvämningar. Detta i något högre utsträckning i kommuner med hög befolkningstäthet.

Sammanfattning

- Drygt varannan VA-chef uppger att kommunen inte har förutsättningar att klara ett 100-årsregn utan översvämningar med betydande materiell skada som följd.
 - Något fler VA-chefer i Götaland och i kommuner med hög befolkningstäthet bedömer att de egna förutsättningarna att klara ett 100-årsregn inte är goda.
- En betydande majoritet av VA-cheferna efterfrågar en ökad mellankommunal samverkan för VA, att det ska bli obligatoriskt för samtliga kommuner att ta fram en förnyelse- och klimatanpassningsplan för VA, att de statliga anslagen till kommunal VA-verksamhet ökar, samt att det nationella samordningsansvaret för VA-infrastrukturen tydliggörs.
 - Få upplever det som viktigt att leveransgaranti införs.
 - Ökade statliga anslag till kommunal VA-verksamhet efterfrågas i större utsträckning av kommuner med låg befolkningstäthet jämfört med kommuner med hög befolkningstäthet.
- Hälften av de tillfrågade VA-cheferna anser att det från politiskt håll i kommunen saknas en tydlig strategi för underhållet av VA-systemet, som i sin tur säkrar en långsiktig och hållbar försörjning av dricksvatten.
 - Strategierna uppfattas som otydligast i Norrlandskommunerna och som tydligast i kommuner i Götaland och i kommuner med hög befolkningstäthet.

Övergripande slutsatser

- VA-nätets brister riskerar att resultera i en rad negativa följder de kommande åren och förnyelsetakten behöver öka. Det är tydligt att det finns en stor efterfrågan på ett antal åtgärder som syftar till att förbättra situationen. Hälften av VA-cheferna anser att det krävs en höjd VA-taxa för att möta upp investerings- och underhållsbehovet. En stor andel upplever även en avsaknad av tydliga politiska strategier som ska säkra en långsiktigt hållbar försörjning av dricksvatten.
- Det finns alltså en stor angelägenhet bland kommunerna att få ett större stöd och en förändrad situation för att hantera de risker runt VA-systemet som föreligger de kommande åren.
- Flera av Dricksvattenutredningens förslag är välkomna.
- Situationen skiljer sig åt mellan olika typer av kommuner, där Norrlandskommuner och kommuner med låg befolkningstäthet ser större risker framöver och dessutom i större utsträckning efterfrågar åtgärder och ett större ekonomiskt och politiskt stöd.